

HALKIN KATILIMI ÇEVRESEL KARAR ALMA SÜREÇLERİNİ NASIL ETKİLER: DÜNYADAN İYİ ÖRNEKLER

Bu proje Avrupa
Birliği tarafından
finanse edilmektedir

WWF-Türkiye, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Hırvatistan ve Sırbistan'daki ortakları ile birlikte, Çevreye Uyumlu Sosyo-Ekonomik Kalkınma için Sivil Toplum Hareketi (CO-SEED) Projesi'ni uygulamaktadır. CO-SEED projesi, yasal çerçevelerin geliştirilmesini ve çevresel karar alma süreçlerinin daha katılımcı ve şeffaf olmasını sağlayarak doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Proje, ayrıca, bölgede bir sivil toplum ağı kurarak ve basının da konuya ilgisini artırarak sürdürülebilir ve çevre dostu kalkınma için çevresel etki değerlendirme ve stratejik çevresel değerlendirme süreçlerini geliştirmeyi hedefliyor.

Bu sürecin bir parçası olarak, CO-SEED projesinin bölgesel sivil toplum ağı ortakları, çevresel etki değerlendirmeleri ve stratejik çevresel değerlendirmelerin karar alma süreçlerinde sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ve yatırımcı kuruluşların başarılı işbirliklerini içeren dünyadaki en iyi uygulama örneklerini derledi ve bu kılavuzu geliştirdi.

GİRİŞ

Doğal kaynaklar, biyolojik çeşitlilik bolluğu ve istikrarlı bir iklim sistemi yüzyıllar boyunca insan gelişimini desteklemiştir. Ancak, ne yazık ki, bir yerlerde hassas sınırı geçerek gezegenimiz ile uyum ile yaşamaktan, kâr ve kazanç adına doğayı acımasızca istismar etme noktasına geldik.

Doğal kaynakların azalması, biyoçeşitlilik kaybı ve iklim değişikliğinin insan varlığı ve refahı için gerekli olan çevresel koşulların yanı sıra ekonomik refahımızın temellerini de ciddi olarak tehlikeye düşürdüğünün farkında değiliz. Türümüzün uzun süre hayatta kalmasını sağlamış olan bu dengeyi tekrar bulabilmek için, karar verme süreçlerinde sosyal, ekonomik ve çevresel gereksinimlerin eşit ve adil bir şekilde değerlendirilmesini sağlamalıyız.

Bugün gelinen noktada, projeler için çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) ve planlar ve programlar için stratejik çevresel değerlendirme (SÇD), halen, elimizdeki, geleceğimiz için doğru yola yönlendirilmemize yardımcı olacak yasal olarak zorunlu en iyi araçlardır.

Her iki araç da, planlanan yatırımların çevreye etkilerinin kabul edilebilir bir seviyede olup olmadığını belirlemek için, söz konusu herhangi bir projenin, planın veya programın planlama aşamasındaki sürdürülebilirliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Değerlendirmelerin amacı herhangi bir yatırıma 'göstermelik bir onay' değil; bunun yerine, tüm etkilerin anlamlı ve kapsamlı bir şekilde araştırılması ve önerilen yatırımın çevre koruma hedefleri ile de uyumlu hale getirilmesine ilişkin bir uzman görüşü sunulmasıdır.

ÇED ve SÇD karar alma süreçleri, kapsamlı, objektif, şeffaf ve ayrıntılı değerlendirmelerin yapılmasını sağlamak için, ilgili ve etkilenen tüm tarafların proje, plan ya da program hakkındaki görüşlerini bildirmelerini sağlayan halkın katılımı sürecini içerir.

ÇED ve SÇD çevreye odaklı olmakla birlikte, esas itibarıyla kırsal ve sosyal kalkınma, sürdürülebilir kaynak kullanımı, katılımcı yönetim, çevresel adalet ve şeffaflık gibi birçok konuya hitap etmektedir.

Bu nedenle, söz konusu karar alma süreçlerine sivil toplum katılımı, katılımcı demokrasilerin güçlendirilmesine, bir toplumun geleceğini etkileyen kararlara sahip çıkmasına ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunulması açısından önemlidir. Buna ek olarak, ilgili tüm tarafların erken ve şeffaf katılımı, aynı zamanda maddi tasarruf da sağlayan kalkınma planlarında iyileştirmelere yol açabilecektir.

KARAR ALMA SÜREÇLERİNDE HALKIN KATILIMI

Karar alma süreçlerine katılım, vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili tüm tarafların, projeler, planlar, programlar ve politikalar gibi onları etkileyebilecek girişimleri yönlendirmesine izin verir. Geniş kapsamlı karar alma süreçlerinin çok sayıda yararlarından bazıları şunlardır:

- Daha iyi, daha ileriye yönelik çözümler sunabilecek sektörler-arası diyalogu kolaylaştırmak;
- Genel olarak toplumun tamamının ve özel olarak da yerel toplulukların gerçek ihtiyaçlarını yansıtan kalkınma fırsatlarını belirlemek;
- Genellikle olanakları az olan toplulukların da karar alma süreçlerinde seslerini duyurabilmelerini sağlamak;
- Alınan kararların, halk tarafından daha çok sahiplenilmesi ve bir görüş birliğine varılmasıyla, genel olarak kamu kurumlarına duyulan güvenin artmasını sağlamak.

Halkın katılımı, doğru bir şekilde hayata geçirildiğinde, potansiyel olarak etkilenecek tarafların çıkarlarını ve kaygılarını yansıtan, daha iyi kararların alınmasına sağlayan temel değerlere¹ dayandırılmalıdır. Bu anlamda halkın katılımı:

- Halkın sunacağı katkının, alınacak kararı etkileyeceğini vaat eder
- Karar vericiler de dahil olmak üzere tüm katılımcıların ihtiyaç ve çıkarlarını dikkate alarak, kapsayıcı kararları destekler
- Bir karardan etkilenme olasılığı olan veya konuya ilgisi olabilecek kişileri araştırır ve katılımlarını kolaylaştırır
- Katılımın nasıl olması gerektiğine dair görüşleri dikkate alır
- Katılımcılara ihtiyaç duydukları bilgileri anlamlı bir şekilde sunar
- Katılımcılara katkı ve görüşlerinin kararı nasıl etkilediğini bildirir.

¹Uluslararası Halkın Katılımı Derneği <http://www.iap2.org/?page=A4>

KILAVUZUN İÇERİĞİ

Uluslararası düzeyde, çevre ile ilgili karar alma sürecine halkın katılımı, uluslararası ve yasal olarak bağlayıcı bir sözleşme olan Aarhus Sözleşmesi'nde² belirlenmiştir. Aarhus Sözleşmesi'nin üç temel ayağı: (i) bilgiye erişim, (ii) karar alma süreçlerine halkın katılımı ve (iii) çevresel konularda adalete erişimdir.

Bilgiye erişim, tüm halkın katılımı sürecinin temelini oluşturmaktadır. Halkın süreç boyunca tüm bilgilere geniş çaplı ve kolay erişime hakkını vurgulamaktadır. Kamu yetkilileri, gerekli tüm bilgileri sağlamalı ve bunları zamanında ve şeffaf bir şekilde toplayıp yaymalıdır.

Halkın katılımı, karar verme sürecinde halk ve konu ile ilgili yetkililer arasında bir diyalog olarak görülmelidir. Bu tür etkileşim, toplumu, ilgili tüm gelişmeler hakkında bilgilendirmekten (tek yönlü iletişim), halkın yorumlarını ve endişelerini aktif olarak dinlemek ve birlikte tartışmaya (karşılıklı iletişim) kadar çeşitli yollarla sağlanmalıdır. Bu da, sağlanacak faydanın ve sahiplenme duygusunun artırılması ile daha iyi kararlar alınmasına yol açacaktır.

Adalete erişim, konuyla ilgili yasal hüküm veya ilkelere aykırı olan durumlarda, kişilere adli veya idari makamlara başvuru hakkını sağlar.

Birlikte ele alındıklarında, bu üç temel ayak, önerilen yatırımların fikir aşamasından hayata geçirilmesine kadar olan sürecin tamamında halkın anlamlı ve şeffaf katılımını sağlar. Bu kılavuzda sunulan örnek uygulamalar, Aarhus Sözleşmesi'nin temel ayaklarını izlemektedir. Bu örneklerin amacı, dünyadaki iyi örnekleri göstererek, yetkililerimizin, çevresel karar alma süreçlerine halkın katılımının yararlarının farkına varmalarına ve böylelikle düzenleyici çerçevelerin ve uygulamaların iyileştirilmesine katkı sağlamaktır.

²Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi

EN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

BİLGİYE ERİŞİM**Ülke Estonya**

Konu: Yasal bildirim yükümlülüğü

Çevresel etki değerlendirmeleri öncesinde çevre STK'ları resmen bilgilendirilir.

Estonya 2005 Çevresel Etki Değerlendirmesi Yasası, çevre STK'larının ilgili karar alma süreci hakkında bilgilendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bir ÇED süreci başlatma kararı verildikten sonra sorumlu uzman aşağıdakileri içeren bir çevresel etki değerlendirme programı hazırlar: (i) önerilen faaliyetin amacı; (ii) önerilen faaliyetin ve makul alternatiflerin kısa bir tanıtımı; (iii) potansiyel etki kaynakları, etki alanının boyutu ve önerilen faaliyetin etkilenen çevresel unsurları ve makul alternatifleri de dâhil olmak üzere değerlendirmenin içeriği hakkında bilgi; (iv) değerlendirme yöntemlerinin tanıtımı; (v) sonuçların yayınlanmasını da içeren ÇED çizelgesi; (vi) yatırımcı hakkında bilgi ve ilgili uzman(lar)ın ad(lar)ı.

Karar verici, en az 14 gün süre ile ÇED programı için halkın görüşünü almak amacıyla istişare toplantıları düzenler. Sivil toplum kuruluşları, mektup aracılığıyla bilgilendirilirler. Uygulamada, karar verici ya da yatırımcı ya da uzman, 9 çevre STK'sının çalışmalarını koordine eden Estonya Çevre Sivil Toplum Kuruluşları Konseyi'ne, resmi bir duyuru içeren e-postalar ya da mektuplar gönderir.

Karar verici, ÇED programını ayrıca web sayfasında yayınlar ve öneri, itiraz ve soruların sunulması için ayrılan süre boyunca, halkın programı incelemesine olanak tanır. Uzman, ancak ÇED programı onaylandıktan sonra çevresel etki değerlendirmesinin hazırlanmasına devam edebilir.

Ülke Macaristan

Konu: Ulusal Balıkçılık Stratejik Planı ve Balıkçılık Operasyonel Programı SÇD'si

Proje dokümanlarında yapılan tüm güncellemeler şeffaflıkla ve zamanında bildirilmelidir.

Ulusal Balıkçılık Stratejik Planı ve Macaristan Balıkçılık Operasyonel Programı için hazırlanacak SÇD'nin nihai hedefi, balıkçılık politikalarının çevresel performansını iyileştirmek ve balıkçılık sektöründe sürdürülebilir kalkınma sağlamak için, aynı zamanda maliyetli düzeltmelerden kaçınmaya yardımcı olacak uygulanabilir teklifler sunmaktır.

Ayrıca, bilginin uygun bir şekilde yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla, halkın görüşünün alınması için aşağıdaki gibi bir plan geliştirildi:

- Ulusal Doğa Korumacılar Derneği'nin web sitesinde SÇD sırasında üretilen stratejik plan, program ve değerlendirme taslakları ve halkın görüşlerinin yorumları gibi tüm bilgiler halka açık tutuldu; bu bilgilerin doğrudan ilgili bakanlığın ve uzman danışmanın web sitelerinden de erişilebilir olması sağlandı;
- Önemli belgeler, istenirse internet erişimi bulunmayan kişilere çıktı olarak veya CD'de posta ile gönderildi;
- Sürecin özellikle planlamadaki kilit aşamaları, web sitesinde ve basın bültenleri, gazete ilanları gibi araçlarla yayınlandı ve düzenli olarak güncellendi;
- Önde gelen meslek kuruluşlarına ve çevre STK'larına, e-posta yoluyla çevresel değerlendirmenin başladığı bilgisi gönderildi;
- Kayıtlı kullanıcılara e-posta mesajı ile web sitesinde yayınlanan yeni belgeler ve çevre değerlendirmesinin tamamlanması ve 30 günlük danışma döneminin başlama tarihi hakkında bilgi verildi.

Ülke Yeni Zelanda

Konu: Devlet Karayolu 2'nin iyileştirilmesi

Bilgiye şeffaf erişim sağlamak için çok sayıda bilgilendirme tekniği kullanılır.

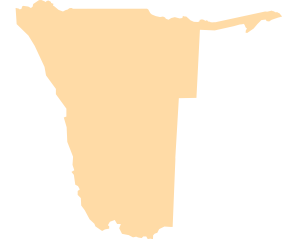
Yeni Zelanda karayolu yetkili makamı olan Transit New Zealand (TNZ), Devlet Yolu 2'ye Kaitoke'dan Te Marua'ya uzanan yeni bir bölüm yapmayı planlamıştı. Çevreyi ve güzergâhın yakınında yaşayan insanları en az etkileyecek olan seçeneği belirlemek üzere, karayolu inşaatı için dört alternatif karşılaştırıldı.

Halkın katılımı süreci oldukça geniş kapsamlı yürütülerek, toplumun bilgilere tam ve şeffaf erişimini ve katılımını sağlamak adına toplam on dört farklı teknik kullanıldı:

- Karayolunun etüt edilen kesiminin yakınında yaşayan, etkilenme olasılığı olan tüm mülk sahiplerine mektuplar gönderildi ve telefon aramaları ile bilgi verildi;
- Doğrudan etkilenecek arazi sahipleri, bölge sakinleri ve yerli Maori halkı ile *toplantılar* yapıldı. Yerel ve bölgesel düzeyde yetkililerle de *ek toplantılar* düzenlendi. Bu toplantılar sırasında *bilgi kitleri* hazır bulunduruldu.
- Etkilenecek bölge sakinlerine süreç ve projenin hangi aşamada olduğu konusunda bilgi veren *üç bülten* gönderildi.
- Önerilen seçeneklerden başka türlü haberi olamayacak kişilere daha geniş çapta erişim sağlamak için *basın bültenleri* gönderildi.
- Halka projeye ilişkin bilgilerin verildiği, önerilen seçeneklerin kuşbakışı planlarının sunulduğu ve soruları cevaplandırmak üzere proje ekibinin ve bir TNZ temsilcisinin hazır bulunduğu, 60 kişinin katıldığı *herkese açık, resmi olmayan bir toplantı* yapıldı.
- Önerilen güzergâhların kuşbakışı planlara dayalı sunumları, yerel topluluğun yerleşim yerinin halk kütüphanesinde sergilendi.

Kullanılan tekniklerin büyük bir çoğunluğu tek-yönlü bir bilgi akışı sağladı, ancak halka açık toplantılarda kamuoyunun geribildirim verebileceği iki yönlü bir tartışma ortamı da oluşturuldu. Sorumlu kamu makamı, danışmanlık şirketinin desteğiyle bilgilendirme ve kapsamlı müzakereler yapma görevini üstlendi.

Ülke Namibya

Konu: Sperrgebiet arazi kullanım planı

Tüm paydaşların sürece erken dâhil edilmesi, uzun vadede hedeflere ulaşılmasını sağlar.

Namib Çölü'nün bir parçası olan Sperrgebiet, küresel olarak önemli endemik biyolojik çeşitliliğe sahip alanlardan biridir. Aynı zamanda, 20. yüzyılın başlarından beri bu arazide elmas için yoğun bir şekilde maden çıkarma kazısı yapılmıştır. Güvenlik gerekçeleriyle alana erişim kısıtlı olmuştur ve bu, arazinin rahatsız edilmeyen bir vahşi yaşam alanı olarak kalmasına yardımcı olmuştur.

Madencilik endüstrisi ve turizm sektörünün bölgedeki genişleme baskıları, Namibya bakanlıklarının Sperrgebiet'in günümüzdeki ve gelecekteki gelişimini yönlendirmek için bir arazi kullanım planı geliştirmesine yol açtı. Bu planın geliştirilmesi aşağıdaki geniş kapsamlı adımları içeriyordu: (i) ek araştırma ve duyarlılık haritalaması yoluyla biyoçeşitlilik değerlerini anlamak (ii) olası arazi kullanım seçeneklerini belirlemek ve çevresel etkileri açısından değerlendirmek, (iii) tüm Sperrgebiet'in koruma altındaki alan ilan edileceği şekilde uzun vadeli bir formül oluşturmak ve (iv) arazi kullanım planlamasının yasal sürecini desteklemek için idari bir çerçeve geliştirmek.

Atölye çalışmaları, bilgilendirme broşürleri ve geribildirim formları, arazi kullanım anketleri ve konunun uzmanlarının katılımıyla bir teknik çalıştay da dâhil olmak üzere kapsamlı bir istişare programı uygulandı. Tüm süreçler, arazi kullanım planının başarılı bir şekilde benimsenmesi ve Sperrgebiet'in Ulusal Park olarak ilan edilmesi ile sonuçlandı.

HALKIN KATILIMI

Finlandiya

Konu: Karayolu 1 yapımı

Halkın görüşlerinin dikkate alınması, projenin geliştirilmesinin yanı sıra çevrenin korumasını da sağlar.

Karayolu 1, Finlandiya'daki en önemli yollar arasında olup aynı zamanda Kuzey Avrupa başkentlerini Rusya ve Orta Avrupa'ya bağlayan TEN-T ulaşım ağının önemli bir parçasıdır. Ancak yol kapasite gereksinimlerini karşılamadığından, Karayolları, var olan yolun iyileştirilmesinin mi yoksa yenilenmesinin mi gerektiğini belirlemek için bir ÇED süreci izlemeye karar verdi. Yeni yol seçeneğinin güzergâhının, etkilerin değerlendirilmesi yapılmadan önce seçilmesi sınırlayıcı bir etken oldu. Bu durumu telafi etmek için, (i) mevcut fizibilite çalışmalarının güncellenmesi, (ii) biyotop (yaşam alanı) haritalaması, (iii) yeraltı suları araştırmaları ve (iv) gürültü ve emisyon değerlendirmeleri de dahil olmak üzere, kapsamlı bir veri taraması yapıldı. Ayrıca, tüm süreç boyunca yerel topluluklarla görüşmeler yapıldı.

Çevresel etkilerin değerlendirilmesi sonucunda, en iyi seçeneğin, etkileri hafifletecek şekilde yeniden düzenlenecek bir tasarımla yeni bir yol inşa etmek olduğu belirlendi. Halkın, yeni yol güzergâhının, koruma altındaki uçan sincabın yaşam alanlarından geçeceğini ortaya koyması sayesinde tasarımda değişiklik yapıldı. Bu değişiklikler, önemli bir dinlenme alanını korumak için bir tünel inşa etmeyi, uçan sincabın yaşam alanındaki ve yeraltı suyu bölgelerindeki etkileri azaltmak için küçük uyarlamalar yapmayı ve gürültü kontrolü için arazi değişikliğini içeriyordu. Ayrıca, balık yumurtlama ve kuş yuvalama mevsimlerinde inşaat çalışmaları sınırlandırdı.

Danimarka

Konu: Billund Havaalanı'nın Genişletilmesi

Halkın karar alma sürecine dâhil edilmesi ekonomik tasarruflara ve sosyal-çevresel iyileşmelere yol açar.

Danimarka'nın ikinci büyük havaalanı olan Billund Havaalanı'nın kapasite genişletme araştırması yapılmaktaydı. Plan, gürültüye maruz kalan ev sayısını azaltmak için, kuzeye yönelik pistlerden birinin uzatılmasını içeriyordu.

Yerel çevre yetkilileri, karar alma sürecine, yerel toplulukları derhal dâhil ettiler; onları plan konusunda bilgilendirip katkıda bulunmalarını istediler. Bu iyi işbirliği ve sürekli diyalog, alternatiflerin tartışılmasını sağladı. Bir pist inşaatı veya uzatması yerine, kalkış prosedürü değiştirilerek de gürültü seviyesinin aynı miktarda azaltılabileceği sonucuna varıldı.

İnşaat önlenerek 40,4 milyon Avro'luk bir tasarruf sağlanmasına ek olarak, yaklaşık 350 hektar tarım arazisi ve orman alanı korundu ve gürültüye maruz kalan ev sayısı 1290'dan 328'e düşürüldü. Halkın görüşleri dikkate alınarak yürütülen ÇED süreci işletildiğinde, önerilen plana hiçbir şikâyet alınmadı.

Ülke İsveç

Konu: Mälaren Gölü'nde Natura 2000 alanının belirlenmesi

Yerel toplulukların dâhil edilmesi, projeyi sahiplenmelerini ve sürekli desteklemelerini sağlar.

Askö-Tidö Doğa Koruma Alanı, güney kıyısında benzersiz geniş yapraklı ormanlarıyla Mälaren Gölü'nün sığ bir koyudur. Burası bir Natura 2000 alanı olup, hem Kuş ve Habitat Direktiflerine tabi olan ve uluslararası önem taşıyan bir Ramsar sulak alanı, hem de İsveç çevre yasası uyarınca koruma altındaki bir doğa rezervidir. Yerel arazi sahipleri, aslında burayı koruma alanı olarak belirleme taraftarı değildi, ancak halka açık bir katılım süreci uzlaşmayla sonuçlandı. Buna göre 18 hektarlık çayır alanı Natura 2000 alanının dışında bırakıldı.

Natura 2000 alanında kalan 120 hektarlık çayır alanı, geleneksel bir şekilde ot biçme ve inek otlatma için kullanılıyordu; sürecin ardından çiftçiler kırsal kalkınma fonları aracılığıyla maddi tazminatlar aldılar. Çayır alanların küçük bir kısmının kaybedilmesine karşın, sınırların belirlenmesi süreci esnasında sağlanan uzlaşma, Natura 2000 alanının oluşturulmasını mümkün ve yerel arazi sahipleri için kabul edilebilir kıldı.

Halkın katılımı, alanın yönetim planının geliştirilmesi ve katılımcı bir şekilde yönetilmesi süreçlerinde belirleyici oldu. Alanın idari yetkilisi olan bölge yönetim kurulu, yönetim önlemlerini, izleme sonuçlarını ve diğer konuları görüşmek üzere çevre STK'ları, arazi sahipleri ve Västerås şehri için yılda iki üç toplantı düzenleme kararı aldı. Natura 2000 alanı da doğanın önemi ve türlerin ve yaşam alanlarının korunmasının gerekliliği konusunda farkındalık yaratmada başarılı oldu. Alanda 20 yıl önce bir "doğa okulu" kuruldu ve yaklaşık 100.000 çocuk ve yetişkin öğrenci burayı ziyaret etti.

Ülke Brezilya

Konu: Espirito Santo Su Projesi

Bilgi paylaşımı ve istişare yoluyla yerel toplulukların dahil edilmesi, etkileri dengeleyen ve yerel yaşam koşullarını iyileştiren tatmin edici önlemlerin alınmasını mümkün kılar.

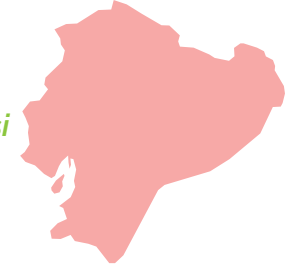
Espirito Santo Su Projesi, Brezilya'nın Espirito eyaletinde 12 kentsel alanda içme suyu, kanalizasyon ve kanalizasyon arıtma sistemlerini içeriyordu ve kanalizasyon arıtma sistemlerinin yerleri önemli çevresel kaygılara neden oldu.

Çevresel etki değerlendirme sürecine halkın katılımı, toplulukların tesislerin yapımından ciddi olarak sıkıntı çekeceği iki konunun tespit edilmesiyle sonuçlandı: (i) inşaatın, geleneksel esnafların geçimi için hayati önem taşıyan kil yataklarını ortadan kaldıracaklığı Mulemba Vadisi, ve (ii) planın, yerel halkın mevcut kompostlama tesisi, taş ocağı ve asfalt fabrikası yüzünden maruz kaldığı kümülatif etkileri daha da şiddetlendireceği Joanne D'Arc mahallesi.

Mulemba Vadisi'nde, tesis için alternatif alanlar yoktu. Bu nedenle, bilim adamları ve esnaflar ortaklaşa, yerel el sanatları geleneğini, yaşam tarzını ve halkın geçimini güvence altına alacak hafifletme önlemleri üzerinde bir karara vardılar. Esnafa, ilave kil yataklarına yasal erişim garantisi verildi; yeni kil teknolojilerinde teknik yardım ve eğitim teklif edildi; Mulemba Vadisi'ndeki kilin taşınması ve depolanması organize edildi; ticarileştirme tekniklerinde destek verildi ve eyalet başkentinde bir satış noktası açıldı.

Joanne D'Arc tarafında ise, halka açık toplantılar yerel halkın endişelerini ifade etme fırsatı sağladı. Tartışmalar sonucunda, Devlet Su İşleri ve Çevre Bakanlığının işbirliğiyle, ağaç dikilmesi, daha çok yeşil alan oluşturulması ve bir dinlenme alanının yapılmasını taahhüt eden bir çözümde anlaşıldı.

Ülke Ekvator

Konu: Aşağı Guayas Nehri Taşkın Kontrol Projesi

STK'ların erken ve şeffaf olarak dâhil edilmesi, gelecekteki anlamlı katılımlarını kolaylaştırır.

Aşağı Guayas Nehri Taşkın Kontrol Projesi, kırsal ve kentsel taşkınları azaltmak, bölgedeki sağlık ve yaşam koşullarını iyileştirmek, tarımsal kalkınmayı desteklemek ve doğal kaynakları ve çevreyi korumak için tasarlanmıştır.

ÇED süreci, fizibilite çalışmalarının bir parçası olarak yürütüldü ve iş tanımları tüm görüşlerin göz önünde tutulacağından emin olunması için paydaşlarla görüşmeler yapılması konusunda hükümler içeriyordu. İlgili taraflar arasında, etkilenen insanlar, yerel STK'lar, ulusal bir STK ve yerel uzmanlar yer alıyordu.

Çeşitli STK'larının katıldığı ilk bilgilendirme toplantısı, proje hazırlığı başlamadan önce yapıldı. Daha sonraki aşamalarda, uygulayıcı kurum, STK'lar, üniversite temsilcileri ve ÇED danışmanları arasında toplam altı istişare toplantısı düzenlendi.

İstişarelerde aşağıdaki sonuçlar alındı:

- Önemli bir sulak alanı kurtarmak için, daha yüksek maliyetlere rağmen, taşkın tahliye kanallarının güzergâhlarını değiştirmek üzere proje tasarımında değişiklik yapıldı.
- Benzer şekilde, yeni bir rezervuardan nehre doğru büyük bir boşaltma ağı önerisinden, bunun mangrov ormanına zarar vereceğini savunan STK'nın endişeleri dikkate alınarak vazgeçildi.
- Bunun yerine, STK'larla işbirliği içinde çoklu-çıkış ağı olan bir tasarım geliştirildi.

Projenin uygulanması sırasında, izleme rolünü yerine getirmek amacıyla STK'ların katılımı projeye dâhil edildi.

Ülke **Slovenya**

Konu: Kırsal kalkınma programı

İki yönlü bilgi alışverişi, daha kapsamlı bir uzlaşmayla sonuçlanır.

Slovenya, Kırsal Kalkınma Programını geliştirirken, çevre hedeflerine uygunluğunu belirlemek amacıyla bir SÇD süreci izledi. İlgili Bakanlık, halkı, sürecin tümüne katılmaya davet etti ve bu amaçla bilgi ve işbirliği için özel bir model geliştirildi. Yerel ve bölgesel düzeydeki çeşitli kuruluşların, sosyal ortakların, sivil toplum kuruluşlarının ve profesyonellerin katılımının sağlanması önemliydi.

Sorumlu Bakanlık, Kırsal Kalkınma Programı önerisini kendi web sitesinde yayınladı ve bireylerden ve kuruluşlardan 50'den fazla görüş aldı. Bakanlık, her öneri, iddia ve soru ile ilgili yazılı görüş bildirdiği için, kamuoyu ile Bakanlık arasındaki iletişim iki yönlü bir süreç olarak gerçekleşti. Program, ilgili kişilerle CD, yazılı çıktı veya e-posta ile paylaşıldı. Bakanlık ayrıca web sitesinde, kamu görevlilerinin kendilerine yöneltilen soruları yanıtladığı bir forum oluşturdu. Bunların yanı sıra, program önerisi ile ilgili çeşitli koordinasyon toplantıları, çalıştaylar ve yayınlar yapıldı.

Halka açık oturum medyada duyuruldu. Halk oturumunun ardından Bakanlık, buradan çıkan görüşlerle güncellenen yeni bir program önerisi yayınladı. Bu yeni öneri yayınlanmadan önce, her bir görüş veya öneri açıklandı; güncellenen programa neden dâhil edildiği veya edilmediği izah edildi.

Ülke **Hollanda**

Konu: 'Nehirlere Yer Açma' planıyla taşkınlardan korunma

Halkın etkin katılımı, birçok toplantı, bilgi alışverişi ve diyalog demektir.

'Nehirlere Yer Açma' planı, Hollanda'nın Ren nehri taşkınlarından korunması için gerekli önlemleri tanımlamayı amaçlıyordu. Plan yeni bent inşaatı veya mevcut bentleri yükseltme şeklindeki geleneksel yaklaşımlar ile nehir yatağının derinleştirilmesi, su tutma havuzları oluşturulması, bentlerin yerlerinin değiştirilmesi gibi doğal su tutma önlemlerinin bir araya getirilmesini içeriyordu.

Planlamacıların ve karar vericilerin, güvenlik, çevresel fayda ve maliyetler açısından olabilecek en iyi çözümü bulmalarını sağlamak için bir SÇD süreci yürütüldü. Hem planlamanın ilk safhasında hem de daha sonraki aşamalarda halkın etkin katılımı sağlandı. Katılımın ilk turu, hangi alternatiflerin inceleneceği ve hangi etkilerin değerlendirileceği gibi SÇD'nin içereceği bilgilerin belirlenmesine odaklandı. İkinci katılım turu, SÇD'den sonra gerçekleşti; bu turda SÇD'nin kalitesi ve hazırlanan taslak plandaki önerilere odaklandı.

Her bir katılım turu aşağıdaki şekilde organize edildi:

- Nehir kolları boyunca 15 noktada, isteyen herkesin katılabileceği tam günlük toplantılar düzenlendi;
- Toplantının ilk bölümü, her vatandaşın sorular sorabileceği, açıklama veya bilgi alabileceği bir "bilgi pazarı" şeklindeydi;
- Toplantının "resmi dinleme oturumu" şeklinde gerçekleştirilen ikinci bölümünde, isteyen herkes, kayıt altına alınan ve SÇD'de veya nihai kararda yanıtlanan resmi görüşlerini verebildi.

Buna ek olarak, plan ve SÇD hazırlığı sırasında da sürekli katılım sağlandı. İlgili idari birimler, devlet kurumları ve tarım ve çevre STK'ları ile alternatiflerin geliştirilmesi sırasında sürekli olarak istişarelerde bulunuldu. Bunun için iki bölgesel 'yönlendirme grubu' kuruldu. Önlemlerin tasarımı ve seçimi mümkün olduğunca birlikte yapıldı.

Ülke **Türkiye**

Konu: Eymir Gölü (Ankara) yakınında otel inşaatı

Geniş kapsamlı halkın katılımı verimli bir tartışmaya yol açar ve karar alma sürecine yerel toplulukların yapıcı katılımını teşvik eder; bu da alanın korunmasıyla sonuçlanır.

Ankara'da, Eymir Gölü'ne 150 metre uzaklıkta bir otelin inşaatı planlanmıştır. Gölün kendisi yüzlerce kuşa, bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yaparken, Orta Doğu Teknik Üniversitesi sınırları içindeki göl çevresindeki ormanlık alan, özel çevre koruma alanı sınırları içinde yer almaktadır.

Otel inşaatı için ÇED süreci başladığında, sivil toplum ve halk, Çevre Mühendisleri Odası'nın önderliğinde, proje ve olası etkileri konusunda, gölde düzenlenen sosyal etkinlikler, sosyal medya kampanyaları ve medya yoluyla bilgilendirildi. TBMM üyeleri ziyaret edildi, inşaat projesinin etkilerini görüşmek üzere STK forumları kuruldu ve Çevre Mühendisleri Odası tarafından basın açıklamaları yapıldı. #Eymirikoru adlı sosyal medya kampanyası başlatılarak gölde halka açık bir toplantı yapıldı ve TBMM üyeleri ikinci kez ziyaret edildi.

Halkın katılımı toplantısına, sivil toplum, genel kamuoyu, akademik çevreler ve medya da dâhil olmak üzere Ankara'nın dört bir yanından yüksek bir katılım sağlandı. Halk, proje ve projenin yapılacağı alan üzerindeki etkileri hakkında iyi bilgilendirildiği için, yatırım yapan şirkete nitelikli sorular yöneltebildi. Arıtma tesislerinin bulunmaması, bölgede yaşayan kuşlara ve hayvanlara yönelik tehlikeler, gölün bulunduğu bölgenin kamuya açık olmasına karşın üniversitenin münhasır kullanımında olduğu konusundaki yanlış algılama gibi çeşitli konular tartışmaya açıldı ve görüşler verildi. Şirket, sorulara katılımcı halkı tatmin edecek şekilde cevap veremedi ve basın mensupları tartışmaları kaydetti. Halkın katılım toplantısında ve sonrasında projeye itirazlar olduğu için ÇED süreci durduruldu.

Ülke Karadağ

Konu: Enerji Nakil Hattı ve Denizaltı İletim Kablosu için Detaylı Bölge Planı

Halkın etkin katılımı, sürdürülebilirliği sağlayacak dengeli çözüm önerilerine götürür.

Detaylı Bölge Planı'nın amacı, ülke genelinde uzanan havai enerji nakil hattı için altyapı koridorunun ana hatlarını çizmek ve ayrıca İtalya ile bir ara bağlantı kuracak denizaltı iletim kablosunun döşenmesi için olası giriş noktalarını ve yönlerini belirlemektir. Önerilen koridorun genişliği 1 kilometreydi. Bölgedeki doğal ve kültürel koşullar göz önünde bulundurularak, güzergâhın koruma altındaki birkaç alanla kesişmesi veya yakınından geçmesi nedeniyle bir SÇD sürecinin yürütülmesi gerekti.

Hükümet ve Planı geliştirenler tarafından, halkın görüşünün alınması sırasında göz önünde tutulan konuların ve alternatiflerin detaylı sunumları da dâhil olmak üzere, kapsamlı bilgi akışı sağlandı. Detaylı Bölge Planı'ndan etkilenen belediyelerde ve Karadağ Sanat ve Bilim Akademisi'nde toplantılar gerçekleştirildi. Söz konusu alternatif güzergâhların milli parklar üzerindeki etkileri hakkında, özellikle biyolojik çeşitlilik uzmanları ve milli park yönetimi yetkililerinin kilit taraflar olarak toplandığı özel bir toplantı yapıldı. Halka açık toplantılarda, biyoçeşitlilik verilerinin eksikliğinin özellikle vurgulanmasından sonra, Detaylı Bölge Planı ve SÇD hazırlıkları aşamasında, söz konusu bilgi açıklarına yönelik ek bir çalışma yaptırıldı.

Halkın görüşünün alınması, özellikle koridordan ve daha sonra iletim hatlarından etkilenebilecek tüm değerli doğal ve kültürel varlıkların belirlenmesi, seçeneklerin göz önüne alınması, çevresel olarak en az zarar verecek güzergâh ve konumların nihai olarak kabul edilmesi ve hafifletici önlemlerin belirlenmesi açısından çok önemli katkılar sağladı. Örneğin, denizaltı kablosunun giriş noktası için düşünülen alternatiflerden biri, alanın potansiyel bir deniz koruma bölgesi olarak tanımlanmış olması nedeniyle plandan çıkartılırken, havai hattın kuzey bölümü alternatiflerinden biri de, Tara nehrinin korunması Bildirgesi nedeniyle reddedildi.

Ülke Arnavutluk

Konu: Tiran Belediyesi Yerel Planının Geliştirilmesi

Şeffaf ve kapsamlı bir karar alma süreci, daha geniş bir paydaş grubu tarafından kabul edilen ve desteklenen çözümlerle sonuçlanır.

Tiran Belediyesi için hazırlanan Yerel Planının, ilgili kanuna göre SÇD sürecinden geçmesi gerekmekteydi. Bu süreçle ilgili bilgiler Belediye web sitesi ve SÇD'yi hazırlayan şirketin web sitesi ile televizyon kanallarında ve gazetelerde yayınlanırken, SÇD süreci hakkında aynı zamanda çevre STK'larına da posta yoluyla ulaşıldı.

Halkın görüşlerini almak için düzenlenen oturumunun başlangıç tarihi, ilgili tüm belgelerin oturma gününden yalnızca bir gün önce dağıtıldığından, tarafların okumaları için yeterli zaman tanımak amacıyla daha sonraki bir tarihe ertelendi. Oturum gerçekleştiğinde çevre STK'ları, bağımsız çevre uzmanları, Tiran sakinleri, öğrenciler, gazeteciler, iş/ticaret sektörü, belediye ve ilgili bakanlıkların resmi temsilcileri de dâhil olmak üzere sayısız tarafın katılımı oldu. Halkın görüşünün alınması esnasında, yorumlar ve görüşler sunmanın yanı sıra ilgili taraflar, SÇD'nin hazırlanmasından sorumlu danışmana geri bildirimlerini yazılı olarak da ilettiler.

Bu halkın katılımı süreci, kalkınma planının, yeşil alanların ve yeşil koridorların, toplu taşımanın, yeni kontrollü yatırım alanlarının ve şehrin mimari mirasının göz önünde tutularak yeniden şekillendirilmesiyle sonuçlandı.

YARGIYA ERİŞİM

Ülke Sri Lanka

Konu: Bölge sakinleri mineral yatırım anlaşmasına karşı

Ekonomik imtiyazlar her zaman yerel toplumun refahından daha önemli değildir.

Sri Lanka Hükümeti ve ABD'li bir şirketin temsilcileri, Anuradhapura bölgesinde bir fosfat kaya deposunun kullanımı konusunda "Mineral Yatırım Anlaşması" olarak adlandırılan bir sözleşme imzaladı. Tarımla uğraşan bölge sakinleri önerilen anlaşma nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiği iddiası ile şikâyetçi oldular.

Sri Lanka Anayasası uyarınca bireylerin haklarını savunma hakları güvence altındaydı. Mahkeme, bireysel başvuru sahiplerinin haklarını tüm Sri Lanka vatandaşlarının toplu hakkı ile bağdaştırdı. Mahkeme, madencilik oranının bilinen tüm fosfat rezervlerini tüketecek bir miktara yükselebileceğini vurguladı. Fosfat, yenilenemez bir kaynak olduğu için, böyle bir arama düzenlemesi gelecek nesillerin çıkarına ters düşecekti. Uluslararası normlara göre gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakların korunmasının gerekliliği vurgulandı.

Sri Lanka Yüksek Mahkemesi, Eppawela davası olarak bilinen bu davada hükümetin bir fosfat madenini özel bir şirkete 30 yıllığına kiralaması önerisinin, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine ters düştüğünü ve yeterli çevresel değerlendirmeye tabi tutulmadığını tespit etti. Karar, çevresel bilgilere ve mahkemelere halkın erişiminin önemini vurgularken, Anayasa'nın güvence altına aldığı temel hakların sağlanması için kullanılan Avrupa Komisyonu ve Rio Bildirgesi politikalarına dikkat çekti.

Ülke Filipinler

Konu: Çocuklar aşırı kereste kesimine karşı

Dengeli ve sağlıklı bir ekoloji, mevcut ve gelecek nesillerin hakkıdır.

Oposa davasında Filipinler Yüksek Mahkemesi, bir grup çocuğun kendi adlarına ve gelecek nesiller adına, Çevre Bakanlığı tarafından izin verilmiş aşırı kereste kesimi faaliyetlerinden şikâyetçi olarak, bir eylem gerçekleştirme hakkını onayladı. Şikâyet, 1987 Anayasası'nda yer alan "dengeli ve sağlıklı bir ekoloji" hakkına dayanıyordu.

Yüksek Mahkeme, başvuranların, kendileri, kendi kuşakları ve gelecek kuşaklar için bir toplu dava açabilecekleri kararını verdi. Gelecek kuşaklar için dava açma hakları, dengeli ve sağlıklı bir ekolojik çevre hakkı dikkate alınarak, kuşaklararası sorumluluk kavramına dayandırılıyordu. Bu hak, ülkenin orman, maden, toprak, su, balıkçılık, yaban hayatı, kıyı alanları ve diğer doğal kaynaklarının adaletli dağılımı, kullanımı, yönetimi, yenilenmesi ve korunmasını da içeren "doğanın ritim ve uyumunu da gözetmekteydi. Ayrıca bu kaynakları keşfetme, geliştirme ve kullanmalarına şimdiki ve gelecek kuşakların eşit bir şekilde erişebilmelerini amaçlıyordu.

Bu sebeple mahkeme mevcut tüm kereste faaliyetlerinin izinlerini iptal etme ve genel çevre hakları ile uyumlu olmayan yeni kereste izinlerini yenilememe ve onaylamama kararı verdi.

Ülke Belçika

Konu: Çevre STK'sı plansız kalkınmaya karşı

Yerel halk, çevresinin kalkınma planları hakkında söz sahibi olmalıdır.

Belçika mevzuatına göre bir sanayi bölgesinin geliştirilmesi, ilgili belediyelerin planlama düzenlemesine uygun olmalıdır. Ancak Belçika'nın Fransızca konuşulan bölgesindeki bir belediyenin planlama düzenlemesi, yerine eş değerde bir düzenleme konulmadan kaldırıldı ve bu esnada bir sanayi bölgesinin geliştirilmesi de onaylandı.

Bölgedeki çevre STK'larının çatı örgütü Inter-Environnement Wallonie, usul garantilerinin bozulmasına neden olduğu ve bu nedenle Belçika Anayasası'nda belirtilen çevre sağlığını koruma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle planlama düzenlemesini kaldıran karara itiraz etti. Yerel sakinler bu alanın ilgili standart ve düzenlemelere uygun olarak geliştirilmediğine tanık oldular. Söz konusu alana ilişkin program önlemlerinin çevresel etki değerlendirme sürecini gözlemleyemediler ve de alanın ne şekilde geliştirileceğiyle ilgili bir söz sahibi olamadılar.

Mahkeme, kararın yürürlüğe girmesinden önce, bir sanayi kalkınma bölgesinin, tüm alan için yapılmış bir belediye planlama düzenlemesine uyması gerektiğini belirtti. Diğer prosedür aşamalarının yanı sıra çevresel etki değerlendirmesi yoluyla da ilgili düzenlemeye uyumunun ortaya konulması gerekirdi. Bu nedenle Mahkeme, AB ÇED Direktifi ve Aarhus Sözleşmesi'nin gereksinimlerini yerine getiren bir çevresel etki değerlendirme prosedürünün etkinleştirilmediğini belirtti ve dolayısıyla eksikliklerin düzeltilmesini şart koşan bir karar verdi.

Ülke Moldova

Konu: Çevre STK'sı ormancılık kontratlarına karşı

Bilgiye erişimi talep eden kurum, bilgiyi neden talep ettiğine gerekçe göstermekle yükümlü değildir.

Bir sivil toplum kuruluşu olan Eco-TIRAS (Nehir Koruyucuları Uluslararası Çevre Birliği), Devlet Ormancılık Müdürlüğü 'Moldsilva'ya Devlet Ormancılık Fonu tarafından idare edilen arazilerin kiralanmasına ilişkin bir dizi sözleşmenin açıklanması için bir talep sundu. Moldsilva, talep edilen bilgilerin çok geniş hacimli olması sebebiyle bu talebi reddetti ve ayrıca STK'nın menfaat ilişkisini sorgulayarak bilgiyi neden talep ettiğini gerekçelendirmesini istedi. Bilgi alma talebi tekrarlandı ancak, bu kez bu gibi bilgilerin üçüncü şahıslardan gizli tutulması gerektiği gerekçesiyle tekrar reddedildi. İki ret mektubu da, STK'ya bir inceleme yapılması için nasıl bir prosedür izleneceğine dair ek bir bilgi vermedi.

Eko-TIRAS daha sonra Kişinev Temyiz Mahkemesi'nde taleplerinin reddedilmesine itiraz eden ve Moldsilva'nın tüm sözleşmelerin kopyalarını temin etmekte yükümlü olduğunu ön süren bir dava açtı. Temyiz davası, Moldova mevzuatının ilgili hükümlerine ve Aarhus Sözleşmesi'ndeki çevresel bilgilerin tanımına da değindi.

Temyiz Mahkemesi, Eco-TIRAS'ın başvurusunu, Nistru nehir havzasının sürdürülebilir kullanımına ve doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunmak amacıyla kuruldukları gerekçesiyle kabul etti. Mahkeme ayrıca Moldsilva'nın reddinin, bilgiye erişim isteyen bir kişinin, ilgisinin gerekçelerini vermekle yükümlü olmadığını bildiren Bilgi Edinme Yasası'na aykırı olduğunu da tespit etti. Buna ek olarak, bilginin kamu yararına olduğu ve çevrenin korunması anlamına geldiği durumlarda bilgiye erişimin sınırlandırılmayacağını altı çizildi. Yasada bazı istisnalar olmasına rağmen, Moldsilva, bilgi talebinin reddine gerekçe olarak sunduğu, demokratik bir toplumda kişinin hak ve meşru çıkarlarının korunmasının gerekliliğinin, bu tür bilgilere kamuoyunun erişiminden daha öncelikli olacağını kanıtlayamadı.

Sonuç olarak mahkeme Eco-TIRAS lehine karar verdi ve Devlet Ormancılık Müdürlüğü'nün talep edilen bilgileri paylaşması yönünde talimat verdi.

Ülke İtalya

Konu: Çevre STK'sı kanununun zayıf uygulanmasına karşı

Çevre kuruluşlarının, çevresel karar alma süreçlerine katılmak için doğrudan çıkarları vardır.

Çevrenin ve Tüketicilerin Korunması Derneği (Codacons), Bölge İdari Mahkemesi'nde, Çevre Bakanlığı'na karşı bir dava açtı. Dernek, Çevre Bakanlığı'nın, çevre konularında danışmanlık yapması ve desteklemesi gereken bir danışma organı olan Ulusal Çevre Konseyi'ni kurmayarak, 1986 tarihli Çevre ve Koruma Kurulu Yönetmeliği'nde yer alan Çevresel Zarar ile İlgili Kurallar belgesinde yer alan hükümleri ihlal ettiğini iddia etti.

Ayrıca, Codacons, Aarhus Sözleşmesi'nin ikinci ayağında yer alan ilkeler doğrultusunda, Çevre Bakanlığı'nın Ulusal Çevre Konseyi aracılığıyla özellikle çevre konusundaki karar alma süreçlerine halkın katılımı hakkını ihlal ettiğini de iddia etti.

Mahkeme Codacons'un öne sürdüğü iddiayı reddetti ve halkın katılımı yoluyla elde edilecek kamu yararının yalnızca Ulusal Çevre Konseyi'nin kurulmasından sonra var olacağı görüşünü benimsedi ve bu şekilde bakanlığın takdir yetkisine giren bir karar verdi.

Bu karar, Danıştay'da temyiz edildi ve Danıştay, Çevre Ulusal Konseyi'nin kurulmasına ilişkin kararın Çevre Bakanlığı'nın takdirine bağlı olmadığını belirtti. 1986'daki yasama organı, Ulusal Çevre Konseyi'nin kurulmasının kamuoyunun çıkarına olduğunu doğrulayarak, çevre derneklerinin Çevre Konseyi tarafından yürütülen tüm karar alma süreçlerine katılmak için doğrudan çıkarları olduğunu da altını çizmiş oldu.

Bu nedenlerden dolayı, Danıştay, Codacons'un öne sürdüğü şikâyeti onayladı ve Çevre Bakanlığı'ndan Ulusal Çevre Konseyi'nin kurulmasını sağlamasını talep etti.

Avrupa

Asya

Avustralya

Kuzey Amerika

Ülke **Bosna - Hersek**

Konu: Yerel STK, kanunun suiistimal edilmesine karşı

Proje tasarımında yapılan önemli değişiklikler yeni karar alma süreçleri gerektirir.

Bosna-Hersek'teki bir şirkete, kurulu kapasitesi 0,22 MW olan Lomska hidroelektrik santralının inşası için ruhsat verildi. Bu ruhsat, çevresel etki değerlendirilmesi de dâhil olmak üzere ilgili tüm destekleyici dokümanları temel alıyordu. Ruhsatın verilmesinin ardından, yatırımcı ile yetkili Bakanlık, santral sözleşmesine yüklenici kapasitesini 4,8 MW; yani onaylanan kurulu gücün 22 katı kadar arttıran bir ekin konulmasını kabul etti. Çevresel etkinin hiç değerlendirilmemesine rağmen, artan kapasite için izin verildi.

Yerel STK, iznin iptali için yetkili bakanlığa karşı dava açtı. Dava, ÇED ve diğer faaliyetleri de içeren orijinal belgelerin, kurulu gücü önemli ölçüde daha düşük olan bir hidroelektrik santrali için verildiğini belirtiyordu.

Mahkeme davayı kabul etti ve izni iptal etti; ayrıca bakanlığın tüm usul belgelerini sahadaki gerçek duruma göre yeniden düzenlemesini istedi.

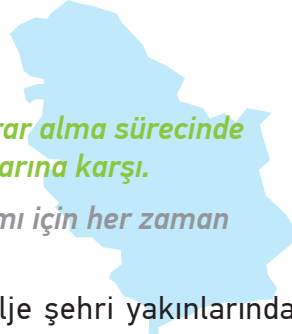
(Ancak Bakanlık kararın resen gözden geçirilmesi için yüksek mahkemeye başvurdu. Bu süreç devam ederken de, mahkeme kararını tamamen görmezden gelerek, eski başvuruyu temel alan yeni bir izin verdi. Yerel STK, Aarhus merkezinin desteğiyle verilen yeni izne yönelik olarak Bakanlığa yeni dava açtı ve bu süreç halen devam etmektedir).

© Michel Gunther

© Anđrija Vrdojak

Ülke Sırbistan

Konu: Yerel halk ve çevre STK'ları, çevresel karar alma sürecinde doğru uygulanmayan halkın katılımı uygulamalarına karşı.

Bilgiye erişim ve halkın anlamlı ve şeffaf katılımı için her zaman kanun hükümleri izlenmelidir.

Enerji, Kalkınma ve Çevre Bakanlığı, Prijepolje şehri yakınlarında Lim Nehri'ndeki 48 MW Brodarevo I ve II hidroelektrik santrallerini geliştirmek ve işletmek için enerji lisansı vermiş ve bunu daha sonra bir kaç defa yenilemişti. Fizibilite çalışması onaylandığında, proje kapasitesi önce 58.4 MW'a ve sonra 59.1 MW'a yükseltildi. İki onay sürecinde de, ÇED raporu, bilgiye erişim ve halkın katılımı olanakları açısından önemli eksiklikler olan iki oturumun ardından onaylandı.

Proje, koruma statüsündeki alanlar üzerinde olumsuz bir çevresel etkisi olacağından, sürecin en başından itibaren yerel halk arasında güçlü bir direniş ateşledi. Yerel topluluklar Prijepolje ve güneybatısındaki Sırbistan çevre kuruluşlarından hemen destek gördü. Ulusal ve uluslararası kuruluşlardan daha da geniş çaplı bir destek aldı. Karadağ STK'ları yetkilileriyle yapılan görüşmelerde, projenin sınır ötesi etkileri konusundaki sorunlar gündeme getirildi. Espoo Sözleşmesi uyarınca özel olarak kurulmuş olan komisyon aracılığıyla, Karadağ hükümeti ÇED raporu hakkında olumsuz görüş bildirdi.

Yerel topluluklar ve STK'lar, ÇED'in onayına ve hidroelektrik santrallerinin inşasına izin veren enerji lisansına itiraz ederek Sırbistan İdari Mahkemesi'ne usule ilişkin bir şikâyette bulundu.

Mahkeme, bu iddiaları kabul ederek, Brodarevo I ve II hidroelektrik santralleri inşası için izinlerin genişletilmesi kararını iptal eden, nihai ve temyiz edilemez bir karar yayınladı. ÇED raporunun onayını iptal ederek yetkili Bakanlığın prosedürü yeniden başlatmasını talep etti.

Mahkeme, açıklamasında, belgelere erişim tam olarak sağlanmadığı için Genel Yönetim Prosedürü Yasası'na, Bilgiye Erişim Konvansiyonunun

Onaylanması Hakkında Kanun'a, Karar Verme Sürecine Kamu Katılımı ve Çevre Sorunlarında Adalete Erişim Yasası'na; halka açık sunumun yasadışı örgütlenmesine ve halkın istişarelerine ilişkin maddi hakların ihlal edilmesi nedeniyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Yasası'na ve Karadağ'ın çevresi üzerindeki etkiye değinmediği için de Sınır Aşan Boyutta Çevresel Etki Değerlendirmesi (Espoo) Sözleşmesi'ne atıfta bulundu.

KAYNAKLAR

Estonya

http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/06/eia-sea_good_examples.pdf
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/520012015014/consolide>

Macaristan

<http://halaszat.kormany.hu/admin/download/0/5d/10000/Strategic%20Environmental%20Assessment%20of%20the%20National%20Fisheries%20Strategic%20Plan%20of%20Hungary%20and%20the%20Operational%20Programme%20for%20Fisheries%20of%20Hungary.pdf>

Yeni Zelanda

Public Participation In Environmental Impact Assessment (EIA). A dissertation presented in partial fulfilment of the requirements of International Masters Degree in Environmental Policy and the Global Challenge, Spring 2003, By John Scott and Jude M. Ngoran, Roskilde University.
<https://pdfs.semanticscholar.org/4294/27abf85e2a5fe4f7c4be33e62df8bc60750.pdf>

Namibya

[http://www1.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC\(2006\)37&docLanguage=En](http://www1.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC(2006)37&docLanguage=En)
http://www.mme.gov.na/files/publications/e0f_Schneider%20and%20Walmsley.pdf

Finlandiya

http://ec.europa.eu/environment/integration/pdf/05_24_02_eai_case.pdf
https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/infrastructure/news/doc/2015-05-28-coordinator-work-plans/wp_nsb_final.pdf
http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/brochures_images/CE_WEBdeliveringTETNbrochure.pdf

Danimarka

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/03/316&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>
http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/pdf/eia_outcome.pdf

İsveç

<http://www.wwf.se/source.php/1687886/wwfpreventingpaperparksfullreport.pdf>

Brezilya

EIA Training Resource Manual, UNEP, 2012
<http://documents.worldbank.org/curated/en/645351468742891781/pdf/multi-page.pdf>

Ekvator

<http://documents.worldbank.org/curated/en/645351468742891781/pdf/multi-page.pdf>

Slovenya

http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/06/eia-sea_good_examples.pdf

Hollanda

http://api.commissiener.nl/docs/mer/diversen/views_experiences_2009_p20-25.pdf

Türkiye

http://www.cmo.org.tr/resimler/ekler/cb01f8dbdd11d2b_ek.pdf?tipi=67&turu=H&sube=1

Karadağ

<http://www.mrt.gov.me/rubrike/planska-dokumentacija/2011/108561/Detaljni-prostorni-plan-za-koridor-dalekovoda-400-kV-sa-optickim-kablom-od-Crnogorskog-primorja-do-Pljevalja-i-podmorski-kabal-5.html>
<http://www.ebrd.com/work-with-us/projects/esia/montenegro-lastva---pljevlja-transmission-line.html>

Arnavutluk

http://www.tirana.al/publimepdf/faza3/TR030_VSM-report.pdf

Bosna Hersek

CO-SEED Projesi yetkilisinin kişisel iletişimi

Sri Lanka

<http://www.ecolex.org/details/court-decision/bulankulama-and-others-v-secretary-ministry-of-industrial-development-and-others-56549d3d-dbb-4b6d-97f4-3cae6a6c8af7/>

Filipinler

<http://digestingcases.blogspot.ba/2015/06/oposa-vs-factoran.html>

Belçika

<https://www.unece.org/env/pp/tfaj/jurisprudenceplatform.html>

Moldova

www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a.to.j/Jurisprudence_prj/REPUBLIC_OF_MOLDOVA/Summary_RepublicMoldova_2008_Moldsilva.pdf

İtalya

www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a.to.j/Jurisprudence_prj/ITALY/Codacons/Italy_2007_Codacons.pdf

Sırbistan

CO-SEED Projesi yetkilisinin kişisel iletişimi

Daha fazla bilgi için:

CO-SEED

www.co-seed.eu/tr

E-posta: co-seed@wwf.org.tr

Tel: +90 212 528 20 30

Ana koordinatör:

WWF-Türkiye
(Doğal Hayatı Koruma Vakfı)

Proje ortakları:

Arnavutluk Doğal Hayatı Koruma
Enstitüsü (INCA)

Dinarica,
Bosna Hersek

Yeşil Ev (Zeleni Dom),
Karadağ

Sırbistan Kuş Koruma ve
Araştırma Derneği (BPSSS)

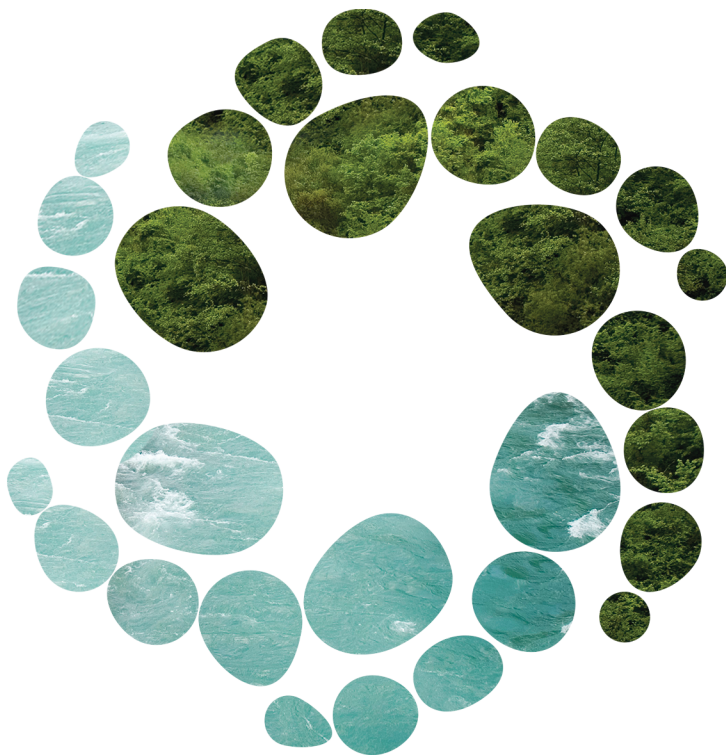
WWF Adria, Hırvatistan
(Danışman)

Grafik Tasarım: Filip Golome

Bu proje Avrupa Birliği
tarafından finanse edilmektedir.

Bu yayın Avrupa Birliği'nin desteğiyle hazırlanmıştır. Yayının içeriği sadece CO-SEED proje yararlanıcılarının sorumluluğunda olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

BIRD PROTECTION AND
STUDY SOCIETY OF SERBIA

GREEN HOME
act green

